

Asia: VN/27386/2023-VNK-31

Luonnos valtioneuvoston toimenpideohjelmaksi rasismin torjumisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä

Tarkentavat kysymykset

Millaista sidosryhmäyhteistyötä tulisi tehdä toimeenpanon aikana (yhteistyötahot, yhteistyön muoto ja fokus)?

Yhteistyötä tulisi tehdä antisemitismiä tuntevien ja sitä työtä tekevien järjestöjen kanssa.

Miten ja missä toimenpiteissä risteävän ja moniperusteisen syrjinnän torjuminen tulisi erityisesti huomioida?

Rasismin torjunnassa ja työn toteuttamisessa.

Mitä sellaisia toimenpiteitä toimenpideohjelmasta puuttuu, joita valtioneuvoston yhdenvertaisuustiedonannon puitteissa pitäisi mielestäsi edistää?

Kaikki toimenpiteet, joita EU komissio esittää antisemitismin vastaisessa strategiassaan 2021-2030.

Miten toimenpideohjelman tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia tulisi seurata?

Konkreettisin mittarein kuten verkossa esiintyvän antisemitismin määrän kehitys.

Muut kommentit

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtioneuvostolle

Lausunto: Yhdenvertaisuustiedonannon toimeenpanohanke (VNKO 31:00/2023, asia VN 27386/2023)

Lausunnonantaja: Holokaustin uhrien muisto ry (www.HUM.fi)

Lausuntonamme luonnoksesta haluamme esittää seuraavan.

Yleistä

Lausunnonossa on totuttuun tapaan suuri määrä erilaisia toimenpiteitä. Toimenpiteiden suhteen toimien vaikuttavuus on kuitenkin tärkeämpää kuin niiden lukumäärä.

Antisemitismin osalta ongelma on, että toimeenpano-ohjelmassa antisemitismiä käsitellään omana kohtanaan, eikä sitä kytketä selkeästi kaikkiin rasismiin vastaisiin toimiin. Onkin tärkeää, että kaikissa rasismia käsittelevissä yhteyksissä nimenomaan antisemitismi otetaan esille. Toimeenpanon osalta voi todeta, että konkreettiset toimet antisemitismin osalta ovat samat kuin hallituksen tiedonannossa. Niille on vain annettu aikamääreet, joita ei voi pitää erityisen kiireellisinä.

EU komission antisemitismin vastainen strategia (COM(2021) 615 final) antaa suosituksia jäsenmaille antisemitismin torjumiseksi. Toimeenpano-ohjelmassa ei oteta kantaa yhteenkään komission ehdotukseen. Lisäksi komissio on edellyttänyt, että jäsenmaat tekisivät oman täytäntöönpano-ohjelman komission suositusten perusteella. Nyt esiteltävällä toimeenpanohankkeella kevyesti kuitataan tämä komission velvoite.

Esitämme, että jatkovalmistelussa käydään kaikki komission ehdotukset jäsenmaille antisemitismin vastaisessa strategiassa 2021-2030 huolellisesti lävitse ja otetaan kantaa ja ehdotetaan toimia, joita EU on suositellut. Otamme mielellämme osaa tilaisuuteen, jossa näitä ehdotuksia käydään lävitse. Suurin osa ehdotuksista voidaan konkretisoida Suomessakin toteutettaviksi hankkeiksi.

Antisemitismi on rasismien historiallisesti pitkäaikaisin, laaja-alaisin ja jyrkin muoto. Suomessakin antisemitismiä vähätellään. Tämä vähättely osaltaan jopa antaa oikeutusta aggressiiviseen suhtautumiseen juutalaisuuteen. Israelin valtion hallituksen poliittinen arvostelu ei ole antisemitismiä. Antisemitismiä sen sijaan on juutalaisten asettaminen kollektiivisesti vastuuseen Israelin hallituksen toimista. Nykyään antisemitismille haetaan oikeutusta pukemalla se Israelin politiikan vastaisuuden muotoon. Tämän vuoksi antisemitismin havaitseminen, tunnistaminen ja siihen puuttuminen tulisi olla yksi keskeisimpiä täytäntöönpano-ohjelman tehtäviä.

Tämä edellyttää, että myös antisemitismiä koskevat kansainväliset normit, erityisesti IHRA:n (International Holocaust Remembrance Alliance) antisemitismimääritelmä, otetaan vakavasti. Nykytilanteessa yksi tärkeimmistä on Israelin valtion oikeus olemassaoloon. IHRA:n määritelmän mukaan mm. väite siitä, että Israelin valtion olemassaolo on rasistinen hanke, on antisemitismiä. Suuri uhka, joka voi purkautua väkivaltana myös meillä, on Lähi-Idästä tuotu ajatus Israelin valtion tuhoamisesta ja holokaustin kieltäminen. Tällaisen ajattelutavan leviäminen ja vihan kohdistaminen Suomessakin asuviin rauhallisiin juutalaisiin tulee kyetä kitkemään tehokkailla toimilla ja varhaisella puuttumisella tehokkaasti.

Esitämmekin, että Suomen hallituksen hyväksymän IHRA:n antisemitismimääritelmän merkitystä, tunnettavuutta ja käyttöä lisätään. Kaikissa hankkeen tilaisuuksissa, joissa rasismia käsitellään, pitäisi tuoda esille IHRA:n antisemitismimääritelmä ja määritelmän esimerkkiluettelo ja pyrkiä siihen kuten monissa muissa maissa, että kulttuuri-, tiede- ja liikuntainstituutiot tekevät päätökset siitä, että ne vastustavat antisemitismiä ja noudattavat IHRA:n antisemitismimääritelmää. Tärkeää on myös, että avustuksia ei myönnetä hankkeisiin, joilla on antisemitisminen luonne.

Täydennyksiä luonnokseen

Luonnosta tulisi mielestämme konkretisoida antisemitismin osalta seuraavasti:

- rasismia koskevan tietopohjan vahvistaminen. Tältä osin olisi perusteltua tehdä kattava selvitys suomalaisten koululaisten 1) holokaustitietoudesta ja oppilaiden saaman 2) opetuksen vaikutuksesta heidän suhtautumisestaan holokaustiin sekä siitä 3) minkälaista keskustelua oppilaiden keskuudessa holokaustista käydään,
- rasismin vastainen kampanja työmarkkinajärjestöjen ja urheilu-, kulttuuri- ja kansalaisjärjestöjen kanssa. Tässä kampanjassa nämä järjestöt pitäisi saada virallisesti hyväksymään IHRA:n antisemitismimääritelmä kuten monissa maissa on tapahtunut
- museot. Tulisi harkita, voitaisiinko Suomeen perustaa holokaustista ja Suomen juutalaisista ja Suomesta natsi-Saksaan luovutetuista juutalaisista kertova museo, jossa varsinkin koululuokat voisivat vieraila
- taiteen ja kulttuurin alan eettinen ohjeistus. Ohjeistukseen tulisi saada antisemitismistä selkeät kirjaukset IHRA:n linjausten mukaisesti, jossa olisi useita esimerkkejä antisemitismin eri muodoista taiteessa.

EU:n suositukset, joihin mielestämme pitäisi kiinnittää erityistä huomiota:

- antisemitismin määritelmän kattava käyttö,
- vahva antisemitismin vastaisen työn koordinaattori. OM:ssä on koordinaattori, mutta hänen asemaansa ja valtuuksiaan pitäisi vahvistaa
- antisemitististen ilmiöiden tehokkaampi, erityisesti verkkovihan, rikosoikeudellinen käsittely ja siihen liittyvä koulutus
- antisemitismityön kansalaisjärjestöjen rahoitus
- juutalaisten kohteiden vieläkin tehokkaampi suojele
- panostaminen terrorismin, erityisesti juutalaisiin kohdistuvaan, ehkäisyyn ottaen varsinkin huomioon Iranin yhteistyö järjestäytyneen rikollisuuden kanssa Ruotsissa
- EU:n suositukset koskevan myös juutalaisen elämäntavan turvaamista. Siksi toimeenpano-ohjelmassa pitäisi ottaa kantaa, kuinka kaikkien vähemmistöjen tai ainakin perinteisten vähemmistöjen (saamelaiset, juutalaiset, tataarit) elämänmuoto voidaan turvata. Juutalaisen elämäntavan on oltava mahdollinen Suomessa. Tämä koskee erityisesti juutalaisen perinteen

mukaan valmistettua ruokaa ja poikien ympärileikkausta. Hallituksen sitoutuminen siihen, että lainsäädäntöä ei tältä osin muuteta, rauhoittaisi tilannetta ja turvaisi juutalaisen vähemmistön säilymistä Suomessa.

Antigypsyismi

Holokaustissa murhattiin arviolta jopa miljoona romania. Romaneihin kohdistuu vahvaa rakenteellista rasismia Suomessa.

Ehdotamme, että

- Suomi tunnustaa antigypsyismin (mustalaisvastaisuuden) historiallisena romanivastaisuuden ilmiönä, Euroopan Neuvoston (ECRI suositus 13/2020), EU:n ja IHRA:n suositusten, ohjeistusten ja romanipoliittisten kehityslinjausten mukaisesti,
- Suomen hallitus vahvistaa sitoutumistaan tunnustamaan romanien kansanmurhan toisen maailmansodan aikana pyrkien muistamaan sitä vuosittain 2. elokuuta EU:n Parlamentin vuonna 2015 antaman suosituksen mukaisesti.
- valtioneuvosto sitoutuu varmistamaan tiedotuksen ja koulutuksen levittämisen avulla romaneiden yhdenvertaisen osallistumisen ja sitoutuu purkamaan ohjeistusten avulla romanivastaisuuteen liittyvää rasismia ja syrjintää lisäämällä romani historian ja kulttuurin tietoutta ja näkyvyyttä yhteiskunnan kaikilla tasoilla.

Helsinki 9.6.2024

Holokaustin uhrien muisto ry

Kimmo Sasi, pj

Sasi Kimmo

Holokaustin Uhrien Muisto ry - Kansalaisjärjestö holokaustin muistitiedosta ja antisemitismin torjunnasta